

**SHAHNISABZDAGI AMIR TEMUR DAHMASI: TARIX,
MEMORCHILIK VA MEROS**

Achilov Otabek Toshtemirovich

“Shahrisabz” davlat muzey-qo‘riqxonasi Oq saroy obyekti filial rahbari

Tel: +998912130200 Email: achilivotabek99@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada Shahrisabzdagi Jahongir Mirzo maqbarasi ichida joylashgan Amir Temur dahmasining tarixiy ahamiyati, memorchilik xususiyatlari va uning Temuriylar davridagi o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, ushbu yodgorlikning bugungi kundagi holati va restavratsiya jarayonlariga ham e’tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Amir Temur, Shahrisabz, dahma, Jahongir Mirzo, maqbara, tarixiy meros, memorchilik, Temuriylar.

Аннотация: В статье рассматривается мавзолей Амир Темура, расположенный внутри мавзолея Джахонгира Мирзы в Шахрисабзе. Проанализированы его историческое значение, архитектурные особенности и роль в эпоху Тимуридов. Также описано современное состояние памятника и реставрационные работы.

Ключевые слова: Амир Темур, Шахрисабз, мавзолей, Джахонгир Мирза, архитектура, историческое наследие, Тимуриды.

Annotation: This article explores the tomb of Amir Temur located inside the mausoleum of Jahongir Mirzo in Shahrisabz. It analyzes its historical significance, architectural features, and its role during the Timurid era. The paper also discusses the current condition and restoration efforts of the monument.

Keywords: Amir Temur, Shahrisabz, tomb, Jahongir Mirzo, mausoleum, historical heritage, architecture, Timurids.

Kirish

Amir Temur (1336–1405) o‘zining buyuk harbiy yurishlari, davlat tuzilmasi va madaniy merosi bilan jahon tarixida muhim iz qoldirgan buyuk sarkarda va

davlat arbobidir. Uning nomi bilan bog'liq ko'plab yodgorliklar orasida Shahrisabz shahrida joylashgan Jahongir Mirzo maqbarasidagi Amir Temurga tegishli dahma alohida o'rin tutadi. Ushbu maqola aynan shu tarixiy joyning ahamiyati, memorchilik xususiyatlari va bugungi holatini ilmiy tahlil etishga bag'ishlanadi.

Jahongir Mirzo maqbarasining tarixi

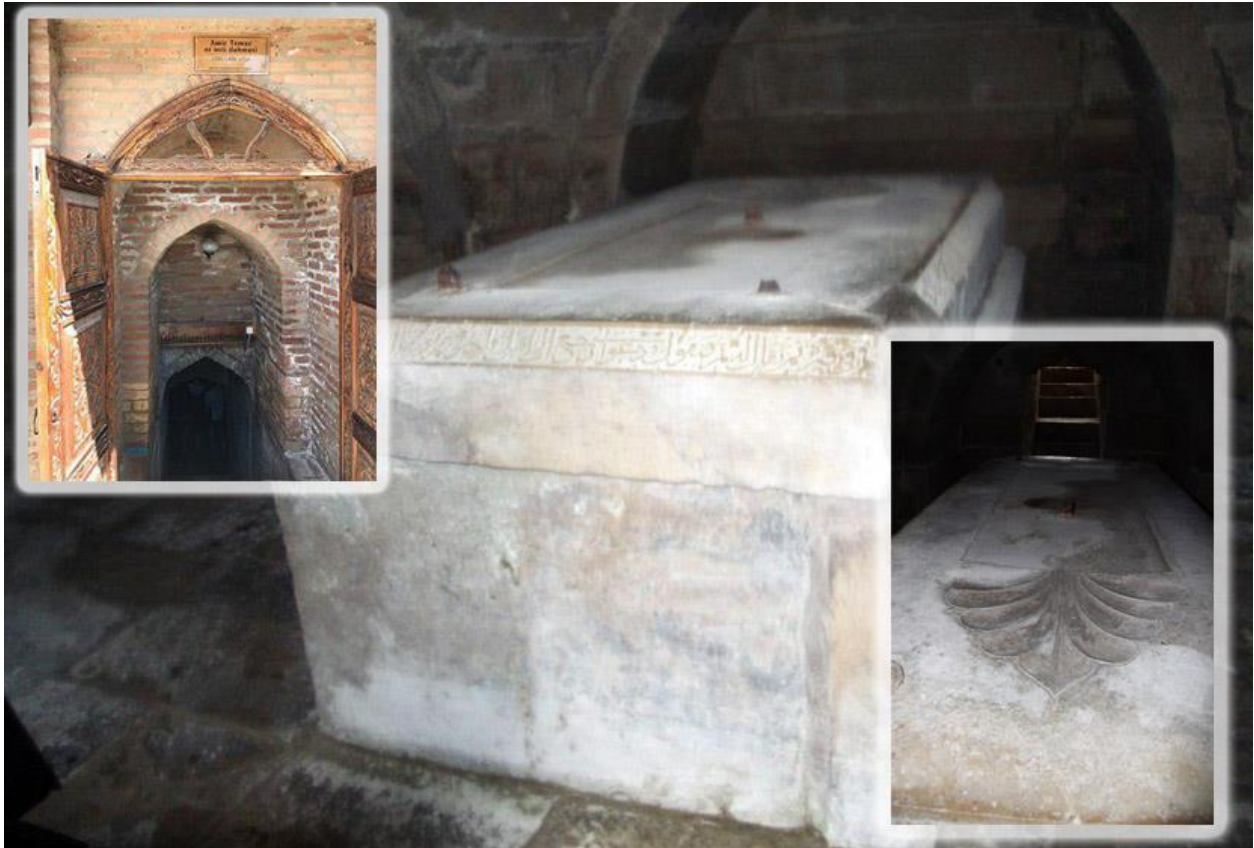
Jahongir Mirzo – Amir Temurning katta o'g'li bo'lib, yoshligida vafot etgan. Uning vafotidan so'ng Temur Shahrisabzda, ya'ni vatani bo'lgan hududda farzandining xotirasiga yodgorlik majmuasi barpo etishga kirishadi. Bu maqbara Xazrati Imom maqbarasi yaqinida joylashgan bo'lib, tarixchilar fikricha, Amir Temur dastlab o'zining dafn qilinishini aynan shu joyda rejalashtirgan. Shuning uchun ham bu yerda Temurning sarkofagi – dahmasi o'rnatilgan.

Amir Temur dahmasi haqida

Amir Temurga tegishli dahma maqbaraning sharqiy qismida, g'oyat chuqur qazilgan qabr tepasida joylashgan bo'lib, och yashil nefrit toshdan ishlangan. Ushbu toshning o'zi Temur buyruq bergan joydan emas, keyinchalik Samarqanddagi Go'ri Amir maqbarasiga ko'chirilgan tosh bilan aynan bir xil uslubda yasalgan. Temur vafotidan so'ng uni Shahrisabzga emas, Samarqandga dafn qilishga qaror qilinadi. Shunga qaramay, Shahrisabzdagi mazkur dahma Temur uchun tayyorlangan asl manzil sifatida muhim tarixiy va ma'naviy ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

Me'morchilik va restavratsiya

Dahma va atrofidagi maqbara XIV-XV-asrlarga oid Temuriylar davri me'morchiligining nodir namunasi hisoblanadi. Binolar g'ishtdan, gumbazlar esa sopol koshinlar bilan bezatilgan. Sovet davrida bu hududda arxeologik qazishmalar olib borilgan, keyinchalik esa O'zbekiston mustaqillikka erishgach, davlat muhofazasiga olingan va Shahrisabz davlat muzey qo'riqxonasi tarkibiga kiritilgan. Hozirda bu yerda restavratsiya ishlari yakunlanib, sayyohlar uchun ochiq.

Xulosa

Amir Temur dahmasining Shahrisabzda mavjudligi nafaqat tarixiy, balki me'moriy va madaniy meros nuqtai nazaridan ham muhimdir. Garchi Temurning jasadi bu yerda yotmagan bo'lsa-da, ushbu dahma uning o'z vatani Shahrisabzga bo'lgan mehr-muhabbatining belgisi sifatida abadiylikka daxldor yodgorlikdir. Bu joy Temuriylar saltanatining dastlabki rejalari, oilaviy tarixini ham yoritib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- ✓ Bartold V.V. – Turkiston tarixi.
- ✓ Qayumov A. – Amir Temur va Temuriylar davri yodgorliklari.
- ✓ Xasanov A. – Shahrisabzdagi tarixiy obidalar.
- ✓ Rashididdin Fazlulloh – Jome' ut-tavorix.
- ✓ O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va Turizm vazirligi materiallari.